

На полето

Циганите не са само наемна работна ръка в селското стопанство. Още през XVI век отделни уседнали цигани стават *собственици на земя*. В Подробния регистър от 1570 г. на тимари, зеамети и хасове в казите от лявото крило на санджака Паша (дн. София) в Татар Пазарджик (дн. Пазарджик) е посочен „Иса – циганин, беннак⁵” (Бойков 2008: 178).

В навечерието на Освободителната руско-турска война част от циганските семейства от Дунавския вилает също притежават земя. Записаното в данъчните регистри циганско население в каза Силистра има средно по 39 дюнюма (1 дюнюм = 919,3 кв.м) земя на хане (домакинство). В каза Берковица на 22-те цигански домакинства се пада средно по два дюнюма земя с добра средна данъчна оценка от 89 гроша на дюнюм (Драганова 2008: 230, 233-234).

В първите десетилетия след Освобождението някои от установилите се с трайно местожителство цигани купуват земя от изселващите се турци. В Карнобатско (с. Манолич) над 100 копанарски семейства стават земеделци. Продължаващите да чергарстват предоставят собствеността си за обработка от други: „Много глезена бях на баща ми. Той имаше десет декара ниви, ама работи ги комшията, щот ний обикаляме” (ж., 83 г., копанарка, Варненско) (цит. по Конович, Ненов 2009: 124). В Сливен семейство български цигани притежава 27 дка ниви и 14 дка зеленчукови градини (ДВИА Велико Търново, ф.1969, оп.І, а.е.4, л.218). Турски циганин от Стара Загора разказва, че през 30-те год. и до национализацията на земята в края на 40-те год. на XX век семейството му притежава на 20 дка бахчи в местността Райчопеткови орехи,

⁵ В османската данъчна система с „беннак” са отбелязани домакинства, което притежават малко земя.